

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Quæstiones Canonicae De Decimis

Friderich, Melchior

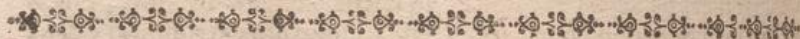
Ingolstadii, 17010 [i.e. 1710]

Caput I. De Materia Decimarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61677)

& Bullâ Urbani VIII. quæ incipit
Romanus Pontifex editâ a. 1641.
5. Jun. sed torrens consuetudinis
obstat, valétque hîc maximè illud

Eccli. c. 4. v. 32. Noli resistere con-
tra faciem potentis, nec coneris
contractum suum.

PARS IV.

De Materia & Forma Decimarum.

CAPUT I.

De Materia Decimarum.

QUÆSTIO I.

Quibus ex rebus solvenda sint Decima.

SUMMARIUM.

§10. Ratio exigendi decimas tam
personales quam prædiales.	§15. Non debentur his ex eadem
re; bene tamen occasione eju-
dem rei.
§11. Debentur ex omnibus fructi-
bus & proventibus rerum mo-
bilium & immobilium.	§16. Debentur etiam ex novalli-
bus.
§12. Proventus molendinorum,
& fodinarum, merces locata-
rum adium, furnorum &c. com-
putantur inter prædiales.	§17. Toties solvenda sunt, quoties
res fructificat.
§13. Decima ex apibus sunt de ce-
ra & melle.	§18. Personales ex omnibus lucris
justè partis.
§14. Solvenda sunt etiam de re-
bus minutis.	§19. Enarrantur species lucrorum.
	§20. Consuetudo ferè sustulit per-
sonales.

Duplex

510 **D**uplex quæstio est: de Reali-
bus seu Prædialibus decimis
una, altera de Personalibus. Ultra-
que enim debentur à Fidelibus, notum
est cum ex *c. 6. 22. & 23. h. t.* tum
ex eo, quòd singulis impendantur
officia spiritualia, & singulis propè
omnia. Cum igitur his officijs re-
spondeant decimæ, à singulis & ex
omnibus proventibus jure eas exi-
git Ecclesia. Neque obstat, quòd in
lege veteri solum data fuerint de
frugibus, & pomis arborum, ac ani-
malibus, quæ sub virga pastoris
transeunt, ut colligitur ex *c. ult. Le-
vit. in fine.* Nam imprimis in vete-
ri Testamento singulæ familiæ ha-
bebant suos agros, unde decimas
solvere possent, & ita necesse non
erat exigere personales: at novi Te-
stamenti tempore non solum mul-
tæ familiæ, sed integræ etiam urbes
agris carent: unde oportuit exigi
decimas personales; alioquin plu-
rimi nihil contribuerent, & ubi
nulla sunt prædia rustica, Clerus
ali non posset. 2. Singuli nunc plura
à Sacerdotibus accipiunt beneficia,
quam in lege veteri. 3. Penduntur
decimæ ad agnoscendum Dei in
nos cum supremum dominium
tum paternum amorem ac libera-
litate: at non solum fructus ter-
ræ, sed etiam omnis alius quæstus
licitus Dei munere provenit. *quod-
cumque enim te pascit, ingenium
Dei est,* inquit S. August. *serm. 219.*
*& inde decimas exigit, unde vi-
vis.*

Assert. I. Decimæ debentur ex *511*
omnibus fructibus & proventibus
rerum mobilium & immobilium.
Regula hæc traditur *c. 6. 7. 21. 22.*
23. 33. h. t. & tot. causâ 16. 9. 1.
& 7. Igitur debentur I. ex omni
frumento & grano. *cit. c. 21.* II.
ex fabis aliisque leguminibus. *c. 3.*
h. t. III. ex vino. *cit. c. 22. & can.*
4. 16. 9. 7. IV. ex pomis, nucibus,
amygdalis, castaneis, aliisque fru-
ctibus arborum. *cit. can. 4. & c. 7.*
ac 22. h. t. V. ex foeno. *c. 5. eod. VI.*
ex melle & cera. c. 6. VII. ex lana,
lacte, foetu animalium. *c. 4. 5. & 22.*
ac Clement. I. eod. can. 4. & 5. 16.
9. 7. VIII. ex locatione domûs,
piscinæ, furni, prati & c. *c. 4. & c. 28.*
IX. ex proventibus molendinao-
rum. *c. 23. & 28.* X. ex oleo, lino,
cannabe, croco, serico. Rebuff.
q. 8. n. 8. & q. 13. n. 41. Aufrer. *q. 109.*
Moneta *c. 4. q. 1. n. 7.* ac alij. XI.
ex caule & oleribus: exceptis mo-
dicis, quæ ex hortis colliguntur
non ad lucrum, sed ad commodum
familiæ. *Sot. l. 9. de Just. q. 4. n. 2. ad*
3. Suar. *c. 34. n. 7.* Barbof. *cit. c. 28.*
§. 1. n. 5. ac alij. XII. ex stramine
& palea, si triticum sortè decime-
tur post trituram. *Panor. in c. 5. h. t.*
n. 2. Suar. *l. c. n. 3.* aliisque apud Bar-
bof. *l. c. n. 2.* quia etiam palea inter
fructus computatur, ut colligunt
DD. ex *l. adeo. §. cum quis. ff. de acq.*
rer. dom. XIII. ex lapidibus: non
quòd ex lapidibus decimus quisque
dandus sit, sed quòd decima pars
pretij, quod quis inde redigit. Suar.

c. 34. n. 3. Rebuff. q. 8. n. 23. Moneta l. c. n. 33. Azor p. 1. l. 7. c. 34. q. 9. cum Joan. Andr. ac alijs. Idem tradunt de auri, argenti, aliisque fodinis. XIV. ex lignis sylvæ cædux. Rebuff. n. 26. Azor l. c. Moneta n. 13. cum Card. ac alijs: nimirum ut ex decem fasciculis decimus solvatur Parocho loci, ubi ligna crescunt Barbof. n. 15. ac alijs.

§ 12 Ex modò dictis sequitur I. Decimas enarratas deberi Ecclesiæ, intra cujus fines sita est res fructifera, tametsi, qui fructus percipit, alibi habitet: quia sunt decimæ prædiales. Solùm dubitari posset de proventibus molendinorum, mercede ex locatis ædibus, furnis &c. lapidibus item ac metallis. Verùm has quoque decimas prædiales censendas esse tenent cum alijs Suar. *l. c. n. 3. & 7. & Leûren. l. c. q. 468. n. 4. & 7. ex l. 9. §. 2. & 3. ff. de usufr. ubi lapidina & metalla in usufructu fundi computantur, & ex c. 28. h. t. ubi domus, molendinum, piscaria, & clibanus accensentur rebus, ex quarum fructibus decima debetur: & prohibetur, ne expensæ ex earum decimis deducantur; quod proprium est decimis prædialibus. Idem supponitur c. 4. h. t. & c. 7. de Pactis.*

§ 13 Sequitur II. Quando *c. 6. h. t.* dicitur, solvendas esse decimas ex apibus, id intelligendum esse de earum cera & melle; nam de earum foetibus & novis examinibus decima non solvitur; sive de rigore Ju-

ris, quia nihil de illis expressit: sive quia apes feræ reputantur *s. apes. Inst. de rer. divis. & sic non tam fundi, quàm industriæ capientium fructus esse censentur, sicut aliæ feræ, de quibus mox assert. 2.*

Sequitur III. etiam de rebus minutis decimas prædiales solvendas esse, ut constat cum ex cit. Juribus, ac præcipue ex *c. 3. & 30. h. t.* tum ex eo, quòd licet singulæ earum videantur minimæ, cumulus tamen omnium potest esse magni valoris: ac licet modica sint, quæ singulis annis penduntur, jus tamen perpetuum quotannis modicum quid percipiendi non est modici valoris. Ad auctoritatem S. Thomæ, qui *2. 2. q. 87. a. 2. ad 2.* dicere videtur, decimas minutas esse solum de consilio, respondent Sotus *l. 9. de Just. q. 4. ad 3. & Suar. c. 34. in fine*, esse intelligendum de minutissimis oleribus, quæ ex privatis hortis colliguntur non ad lucrum, sed ad familiæ duntaxat commodum aut voluptatem. Quam limitationem, ut addit Suarez, omnes adhibent etiam in domesticis vivarijs & piscinis.

Sequitur IV. etsi ex eadem re decimæ bis non debeantur, posse tamen contingere, ut ex eadem vel occasione ejusdem duplex decima debeatur, quando videlicet duplex est fructus, ut observat Suar. *l. c. n. 9.* Sic ex frumento, & pecore debentur decimæ prædiales; personales verò, si quis circa illa negotietur emendo,

emendo, & postea carius vendendo: nam frumentum & animalium foetus, lana &c. sunt fructus prædialibus: lucrum verò, quod ex iisdem venditis comparatur, est fructus industrialis; decimæ autem tam ex industrialibus quàm ex prædialibus fructibus debentur. Similiter ex eadem re nonnunquam solvenda erit duplex decima prædialis, nimirum: ex prato decima foeni, & decima ex foetibus animalium, quæ ex prato aluntur: etsi enim eadem res sit, ex quibus fructus proveniunt, ipsi tamen fructus sunt multiplices ac diversi. Unde quando dicitur, ex eadem re non deberi duplices decimas, nomine *rei* intelliguntur fructus, non fundus, ex quo fructus proveniunt.

116 Sequitur V: etiam ex novalibus decimas esse solvendas: quia, ut dictum est, solvendæ sunt ex omni fructu & proventu; estque de fructibus novalium aperte decisum *c. 4. 12. 13. 27. 29. h. t.*

117 Sequitur VI. si idem fundus bis in anno fructificet, ut sæpe fit, dum post collectas fruges conferitur rapis, decimas ex singulis fructibus deberi, ut traditur *c. 21. h. t.* quia, ut dictum est, ex omni fructu solvendæ sunt.

118 Assert. II. Decimæ Personales, stando in Jure communi Ecclesiæ, solvendæ sunt ex omnibus lucris, quæ verè ac justè acquiruntur. Est communis omnium sententia, & evidens ex varijs Canonibus: nam

can. 66. 16. q. 1. ex S. August. Ser. 219. dicitur: de militia, de negotio, de artificio redde decimas. Estque manifestum ex verbis tam antecedentibus, quàm subsequentibus, non consilium, sed præceptum dari. Juxta c. 22. h. t. de ipsa etiam militia, de venatione, & de omnibus bonis, decima sunt Ministris Ecclesiæ tribuenda. Juxta c. 23. eod. fidelis homo de omnibus, quæ licitè potest acquirere, decimas erogare tenetur. Ratio ita præcipiendi erat, quia non est major ratio de uno lucro, quàm de alio: cum omnia honesta lucra proveniant à liberali DEI manu, & de omnibus DEUS sit honorandus. Ministeria quoque sacra omnibus fidelibus & singulis ferè omnia, impenduntur: unde non est ratio, cur non etiam de omnibus & singulis proventibus solvantur decimæ; item cur illi ad decimas teneantur, qui colligunt fructus prædiales, & non etiam illi, qui industriales, & cur illi potius fructus decimandi sint, quàm isti.

Consequens ex dictis est I. solvendas esse decimas non tantum 119 ex venatione propriè dicta, sed etiam ex aucupio, & piscatu: tum quia *cit. c. 22.* exiguntur decimæ de venatione; venatio autem nomen est generale, comprehendens etiam aucupium & piscatum: tum quia etiam istorum proventus inter fructus computantur *l. 9. §. 5. ff. de usufr. & quemad.* Esse tamen has

has decimas personales, omnium est sententia, teste Suar. *cit. c. 34. n. 7.* I. Artifices & opifices de lucris artificij, juxta *cit. can. 66.* III. Negotiatores & Institores de lucris negotiationis & mercaturæ. *cit. c. 22. & 28. h. t.* Non tamen debentur decimæ pretij pro re vendita accepti, nisi lucrum aliquod accrescat ex venditione: cum premium neque sit fructus personæ, neque rei, sed æquivalenter ipsa res; neque debetur decima personalis nisi ex lucro, ubi ergo hoc non est, illa locum non habet. IV. Milites non tantum de præda & captis in bello justo, sed etiam de stipendijs. *cit. can. 66. Rebuff. cit. q. 8. n. 11. Barbof. cit. §. 1. n. 19. ac passim alij.* V. Judices, Consiliarij, Doctores, Advocati, Procuratores, Notarij, de suis salarijs, sportulis &c. *cit. can. 66. & Gloss. ibi. ac in cit. c. 28. Rebuff. q. 12. n. 5. Moneta cit. c. 4. q. 1. n. 28. cum Anchar. ac alijs.* VI. Mercenarij ac famuli de sua mercede. *Rebuff. q. 5. n. 16. Moneta n. 31. cum cit. Gloss. Azor, ac alijs.* Ratio

dictorum est, quia etsi hujusmodi luera sint justa stipendia laborum, sunt tamen simul fructus personæ. *c. 23. h. t. & cit. can. 66.* VII. Debetur decima ex lucro per lusum jultum acquisito, ut benè tradit Suar. *c. 32. n. 5.* nemine refragante, cum juxta *cit.* Jura decimæ debeantur ex omni lucro justè parto. VIII. Debetur decima de quacunque re etiam immobili, si per modum lucri ex propria actione obtinetur, v. g. si cui pro stipendio aut salario aliquot annorum detur domus aut ager, ut fusè probat Suar. *l. c. n. 4.* addens tamen, non deberi decimam in specie, v. g. decimum agri jugerum, sed in æstimatione & pretio.

Haftenus dicta procedunt de ¹⁰⁰ Jure communi scripto. Aliud est de consuetudinario, vi cujus decimæ personales plerisque in locis non amplius debentur. Standum autem esse consuetudine etiam circa decimas, constat ex *c. 20. & 32. h. t. & dixi supra à n. 255.*

QUÆSTIO II.

An debeantur Decimæ ex ijs, quæ titulo lucrativo acquiruntur.

SUMMARIUM.

521. *Opinio affirmativa proponitur.*

522. *Præfertur negativa.*

523. *Solvuntur opposita.*

524. *Fructus rei acquisita obnoxij sunt decimationi.*

Certum

21 CERTUM est, ex rebus emptione, permutatione, alióve titulo oneroso comparatis, siue mobiles sint siue immobiles, non deberi decimam, quia non sunt lucrum aliquod ex industria personæ, nec fructus prædiales respectu illius, qui comparavit; ponimus enim, quod jam sint decimatæ, si sint fructus, v.g. frumentum, vinum. At verò magna controversia est, an debeantur decimæ ex rebus titulo lucrativo obtentis, ut donatione, legato, hæreditate. Deberi absolute affirmant Hostiens. & Sylvester. Idem sentire videntur Andr. Hisp. q. 12. & Rebuff. q. 8. n. 2. dum ajunt, eas deberi ex omni lucro castrensi & quasi, adventitio, & profectio. Rationem dant: quia jura decimas exigunt de omni lucro: atqui lucrum sunt, quæ titulo lucrativo acquiruntur. Limitant tamen Gloss. in c. 28. h. t. V. quasi, alique multi I. in filio, qui succedit patri in hæreditate, vel non habente fructus, vel habente illos jam decimatos: quia tunc non censetur filius aliquid lucrari, sed possidere incipere, quod jure suum jam erat. Alij hanc exceptionem extendunt ad omnes, qui ab intestato succedunt: quia etiam isti, ut ajunt, non tam acquirunt, quam rem sibi debitam accipiunt. Limitant II. cit. Gloss. multique alij, ac ajunt, deberi decimam solum de mobilibus; non verò de immobilibus: quia frugum nomine, ut ait Rebuff. cit.

q. n. ult. non veniunt res immobiles, & si ex his quoque deberetur decima, omnia ferè bona immobilia ad Ecclesiam pervenirent.

Assert. I. Decimæ non debentur ex bonis titulo etiam lucrativo acquisitis. Inclinat in hanc sententiam Innoc. in c. 22. h. t. atque fuisse opinionem antiquiorem. Fusè eam præter alios propugnant Valent. tom. 3. Theol. disp. 6. q. 5. pun. 2. & Suar. c. 31. à n. 6. Ratio est: quia non sunt augenda onera sine Jure cogente; at ex nullo Jure vel constat vel colligitur, ex his rebus decimam esse solvendam: nam Jus solum exigit, ut illa solvatur ex fructibus prædialibus, & ex lucris, quæ quis facit ex sua industria & actione: atqui dictæ res nec sunt fructus prædiales, uti patet; nec lucra ex acquirentis industria & actione, cum acquirantur ex alterius, qui legat, vel donat, voluntate & actione. Confirmatur I. Juxta adversarios non debent decimam ex hæreditarijs rebus, qui ab intestato succedunt, saltem si sunt hæredes sui, qui in testamento præteriri nequeunt: ergo neque alij tenentur: nam quod hæres suus quoddam jus jam antecedenter habet ad hæreditatem, nihil ad rem præsentem facit, quia verè de novo aliquid acquirit, dum adit hæreditatem: sicut mercenarius de novo aliquid acquirit, dum accipit mercedem operæ, tametsi jam antecedenter Jus quoddam habuerit post operam

H h præ-

præstitam, & idcirco non obstante hoc jure tenetur ad decimam mercedis solvendam. Unde eximi à decima præstanda hæres suos non poterit, nisi supponamus, non de omni lucro quocunque modo nobis accedente deberi decimam, sed solum de eo, quod propria actione comparamus: at hæc ratio æqualiter procedit de omni alio hærede, legatario, donatario. Confirmatur II. Ex eleemosynis nec Religiosi nec alij pauperes debent decimas, cum nullus canon, nullus Doctorum, hanc ipsis imponat obligationem, licet illæ sint quedam bona licite comparata: quia videlicet non tam ipsorum industriâ & labore, tametsi eas petant, quam aliorum actione comparantur. At hæc ratio pugnat æquè pro legato, donato &c. Neque valet, si dicas, ideò ex eleemosynis decimas non deberi, quia pauperibus sunt necessariae, vel quia sunt minimæ, & de lucris minimis decimæ non exiguntur: nam quantitas post unum v. g. annum sæpe magna est, longèque major, quam annui fructus olerum & caulium; ex quibus nihilominus decimæ solvuntur; sæpe quoque minùs necessariae sunt pauperib⁹, quam mercenario sua merces, quam tamen vi Juris scripti decimare tenetur.

§ 23 Hinc verum non est, quòd illimitatè dicebatur, à SS. Canonibus exigi decimas ex omni lucro: nam solum exigunt prædiales ex fructi-

bus prædiorum, & personales ex fructibus personarum, qui sunt actiones & labores ipsius personæ, & lucra illorum: at quæ donantur, aut ex testamento vel ab intestato obveniunt, neutro modo sunt fructus, ergo non sunt materia decimarum. Neque obstat, quòd c. 22. b. t. dicitur, solvendas esse decimas de omnibus bonis, & c. 23. de omnibus, quæ fidelis homo licitè potest acquirere. quia hæc explicanda sunt juxta contextum & subjectam materiam de cunctis proventibus, ut loquitur textus c. 26. b. t. at proventus sunt redditus vel fructus, quorum neutrum sunt legata, & dona: quæ explicatio si bona non esset, solvendæ forent decimæ etiam ex immobilibus bonis hæreditarijs vel legatis, quia etiam hæc verè bona sunt: quod tamen nec ipsi adversarij admittunt.

Assert. II. Si res ad donatari-^{§ 24} rium, vel hæredem transeat cum fructibus pendentibus, v. g. hortus aut ager, tenetur is postea decimas de fructibus collectis solvere. Idem est, si fructus indecimati, v. g. frumentum, aut vinum, ad ipsum perveniant. Assertio certa est, & patet ratio: quia res transit cum suo onere, & sicut novus possessor tenetur eas solvere de fructibus postea proventuris, ita de illis quoque, qui ad ipsum pervenerunt nondum ab antecessore decimati; quia nascuntur cum hac obligatione, & cum ea ad quemcunque possessorem
c ran-

transeunt, tamen hic eos habeat ex titulo oneroso, v. g. emptionis aut permutationis. Si verò fructus jam decimati ad ipsum transierunt, nihil amplius solvendum erit de novem residuis partibus, sive titu-

lo lucrativo sive oneroso transierint; quia non habent onus reale, nec debetur inde decima prædialis, utpote jam soluta; nec personalis, cum, ut dixi, non sint fructus industriales.

Q U Æ S T I O I I I.

An debeantur Decimæ ex illicitè acquisitis?

S U M M A R I U M.

§25. Duplex genus rerum illicitè acquisitarum.

§26. Prædiales decimæ solvantur ex illicitè acquisitis.

§27. Non item personales ex re-

bus restitutioni obnoxiijs.

§28. §29. Sæcus, si res restituenda non sunt.

§30. Nisi turpitudine accipientis sit notoria.

§25 **Q**uæstio est tam de ipsis rebus illicitè acquisitis, quam de earum fructibus. Et res quidem illicitè acquisitæ duplicis generis sunt. Aliquæ enim contra justitiam detinentur, ita ut vel omnino non transeant in dominium detentoris, uti sunt res furtivæ, raptæque, vel transeant quidem in dominium accipientis, uti multi sentiunt de usuris, restitutioni tamen sint obnoxiiæ. Aliæ illicitè quidem obtinentur, sed fiunt accipientis, uti est quæstus meretricius, quæstus histriionum, merces data ficario, stipendium militis in bello injusto operam locantis, res seu mobiles seu immobiles ex usuris vel pecuniâ furtivâ comparatæ &c. De singulis ordine dicendum est.

Assert. I. Decimæ prædiales solvendæ sunt de rebus illicitè acquisitis, sive res sint in dominio obtinentis sive non. Sensus est, quod de fructibus rerum illicitè obtentorum, v. g. agri, aut gregis injustè occupati, aut pecunijs furtivis vel usurarijs comparati, decimæ solvendæ sunt. Ita omnes cum S. Thoma 2.2. q.78. a.2. Ratio est I. Quia onus decimarum quemcunque possessorem sive justum sive injustum sequitur. c. 33. b. t. c. 18. §. Hac eadem de Usur. c. 5. de Pignor. c. 34. de sent. Ex com. l. Imperatoris ff. de Publicanis. II. Quia aliàs prædo foret melioris conditionis, quam legitimus possessor, contra l. si à domino §. ult. ff. de Petit. hered. III. Quia proventus fructuum non est

H h a ex

ex illicita actione, sed à natura & liberalitate Divina, ut notat Turrecrem. *in can. 66. 16. q. 1. n. 5.* unde post S. Raym. & S. Thomam notat *n. 4.* decimam deberi, tametsi semine furtivo seminatus fuerit ager.

527 Assert. II. Decimæ personales non debentur ex rebus, quæ contra justitiam commutativam comparatæ sunt, ita ut in comparantis dominium non transferint, aut transferint quidem, sed restituendæ sint, quales v. g. sunt furto, rapina, injustis tributis, exactionibus, & concussionibus comparatæ, excessus justipretij ex re vendita, usuræ &c. Ita rursus omnes cum S. Thoma *l. c. ad 2.* Ratio clara est, quia qui sic lucratur, non acquirit dominium rei, & sic non potest de ea disponere, ergo eam vel partem ejusdem non potest Ecclesiæ dare. Item qui rem ita obtinet, ut eam teneatur restituere, revera non lucratur, quia sic acquisita non computatur in ejus bonis: *id enim bonorum cujusque esse intelligitur; quod aut alieno superest*, ut ait J.C. *l. 11. ff. de fure fisci.*

528 Assert. III. Decimæ personales debentur per se loquendo ex rebus turpiter quidem acquisitis, sed sine injuria danti illata, & sine obligatione restituendi, e. g. de pecunijs, quas lucratur prostituta femina, histrio, ficarius, miles ex stipendio in bello injusto. Ita cum S. Thoma, & Hostiensi Sylvester *V. Decima. q. 6. Suar. c. 32. n. 6. Rebuff. q. 5.*

n. 17. ac communis aliorum, Rationem dant: quia etsi ista turpiter acquirantur, transeunt tamen in dominium accipientis sine obligatione restituendi, suntque proinde lucra propriè dicta, & sic comprehenduntur sub regula generali de solvendis decimis personalibus. Accedit, quòd non debet esse melioris conditionis, qui turpiter, quàm qui licitè & justè lucratur: aliàs enim consequeretur totum lucrum sine onere decimæ solum propter suam turpitudinem, cum tamen nemo ex sua iniquitate commodum ferre debeat. *c. Intelleximus de Judicij.*

Dices: Miles in bello injusto injuriam facit illi, contra quem militat, concubina uxori adulteri, sicarius occiso, ejusque uxori &c. at quæ obtinentur contra justitiam commutativam, non sunt obnoxia oneri decimarum juxta modò dicta *n. 527.* R. læsionem justitiæ hic considerandam esse respectu illius, à quo miles v. g. aut sicarius obtinet mercedem, cum agatur de injustitia excludente jus accipiendi aut retinendi: hæc autem non committitur adversus eum, qui mercedem dat. Ita accipiendum est, quod dicitur *c. 23. h. t.* dandas esse decimas ab homine *fidei de omnibus, quæ potest licitè acquirere*; sensus enim non est, quasi illæ de nullo lucro illicitè comparato solvendæ sint; sed quòd non debeantur de rebus contra justitiam

tiam commut. comparatis & restitutioni obnoxijis, ut Glossa ibi alitque explicant.

130 **A**ssert. IV. Ecclesia non debet acceptare decimas ex lucris turpiter factis, si crimen, ex quo illa proveniunt, sit notorium, ut bene observant Innoc. *in cit. c. 23.* & reliqui DD. ex *can. 8. 7. 9. 4. & can. 2. dist. 90.* ubi Ecclesia rejicit oblationes & dona eorum, qui pauperes opprimunt, aliorumque, quorum publica & notoria est improbitas, ne hanc videatur approbare illa acceptando. Hinc diximus *n. 528.* decimas ex lucris turpiter partis deberi *per se loquendo*, ut hunc casum exciperemus. Possunt verò acceptari, imò exigi dictæ decimæ, si peccaminosa lucri causa

non est publica, & acceptatio non est scandalosa, ut post Turrecr. *l. c.* docent Rebuff. *l. c.* Suar. *n. 10.* ac passim alij. Imò addit S. Th. *l. c.* posse Ecclesiam etiam à peccatore publico post ætam pœnitentiam, & quando de vitæ mutatione constat, decimas accipere etiam de anterioribus lucris. Idemque cum S. Raym. & Innoc. affirmat Silvest. *l. c.* Plus addunt alij apud Suar. *n. 9.* nimirum peccatorem etiam publicum, quamvis Ecclesia ab eo de lucris injustis non recipiat decimas, teneri tamen eas dare pauperibus, vel in alia bona opera insumere. Sed non vacat immorari, cum, ut non semel diximus, personales decimæ per consuetudinem ferè sint abrogatæ.

QUÆSTIO IV.

Utrum Decimæ integrè solvenda sint?

SUMMARIUM.

531. *Duplex quæstio cum rationibus dubitandi.*

532. *Prædiales decimæ solvenda sunt non deductis expensis.*

533. *Consecratoria doctrina.*

534. *Personales non nisi deductis expensis debentur.*

535. *Nec prædiales debentur ex fructibus melioribus.*

131 **S**ensus quæstionis est, utrum debeantur non deductis prius expensis, videlicet famulorum aliarumque operarum mercede, semine, æstimatione laboris in colendo fundo, censibus, tributis, vestigali-

bus, & portorijis, canone ex re emphyteutica solvendo, sumptibus in negotiationem, in vehicula aliisque instrumenta ac jumenta factis &c. Item num cum Abele offerendi sint DEO decimales fructus meliores,

Hh 3

aa

an verò cum Caino seligi possint minores deteriorésque. Ad I. Quæstionem videtur dicendum, decimas, quæcunque sint, non deberi nisi deductis prius expensis. I. Quia Ecclesia exigit decimas ex fructibus; atqui *fructus intelliguntur deductis impensis, quæ quærendorum, cogendorum, conservandorumque eorum gratiâ sunt*, ut ait Paulus l. 36. §. fin. ff. de hered. pet. & ut Ulp. l. 7. ff. sol. matr. *fructus eos esse constat, qui deductâ impensâ supererunt*. Ac juxta Imp. l. 1. C. de fruct. & lit. expens. *fructuum nomine continetur, quod justis sumptibus deductis superest*. Idem habetur l. 46. ff. de Usur. l. 4. & l. 6. §. 3. ff. de Oper. servor. l. 51. prin. ff. fam. hercisc. Hinc etiam si agatur de commodo Reipubl. & Principis, tributum tamen de fructibus solvendum non est, nisi deductis expensis, uti tenent Angel. Imol. Aretin. Alex. & Jason apud Capycium *decif. 20. n. 8*. II. Præstatio reddecimæ seu duplicis decimæ ex eadem re æquitati repugnat. *arg. c. 32. b. t.* Sed nisi deducatur semen, aliæque impensæ, eadem res reddecimatur, præsertim cum sæpe contingat non plures fructus nasci, quam fuerit quantitas seminis. III. Certum est, ut mox dicetur, personales decimas non deberi nisi deductis expensis, ergo nec prædiales alio modo debentur: quia par utrimque est ratio.

532 Assert. I. Decimæ prædiales sol-

vi debent integræ, & non deducto semine, aliisque expensis. Ita statuitur c. 4. §. 8. 21. 23. & 32. b. t. ubi præcipitur, ut persolvantur *absque diminutione aliqua, cum integritate, & plenariè*, & c. 26. ac 28. ubi expressè prohibetur deductio seminis & sumptuum, qui fiunt in agricultura: denique c. 33. ubi vetatur deductio tributorum & censuum. Concordant Statut. Bavar. tit. 28. art. 6. & 7. Ex Doctoribus *ne unus quidem contradicit*, ut loquitur Tirac. de Retract. gentil §. 15. gloss. 1. n. 10. *nam textum illi, adeo sunt in hanc sententiam aperti, ut nullo modo cavillari possint*. In alleganda tamen ratione non conveniunt, estque difficile eam investigare, ut ait Barbof. *cit. c. 28. §. 1. n. 35*. Vulgaris responsio est, fructus considerari posse vel civiliter, id est, prout accipiuntur à Jure civili, nimirum deductis expensis; vel naturaliter, & secundum veritatem rei, sub qua consideratione ea, quæ à terra & animalibus proveniunt, fructus sunt, tametsi sumptus in adjuvanda natura facti sint; & hoc posteriore modo fructus considerari quoad solutionem decimarum. At hæc vera quidem sunt, sed petitur adhuc ratio, cur fructus hic potius naturaliter, quam civiliter sumantur. Hanc varij variam reddunt. I. possessor fundi obligatus ad decimas similis est colono partiaro; at iste non deducit expensas ex ea

par-

parte fructuum, quam socio debet. Ita Alex. Zaf. Barbof. & Brunne-
 man. ad *cit. l. 7. ff. solut. matr.* & ante ip-
 sos Innocent. in *cit. c. 26.* 2. In le-
 ge Mosaica debebantur prædiales
 decimæ integræ & non deductis ex-
 pensis: igitur & nunc ita debentur;
 quia si olim Sacerdotibus & Levi-
 tis jubente DEO sic solvendæ er-
 rant, longè majore ratione, ut dixi-
 mus *n. 47. & seqq.* nunc solvendæ
 sunt sacris Ministris. Ita Barbof. *l. c.*
n. 37. ac alij. 3. Quando agitur
 de favore animæ vel piæ causæ, fru-
 ctus sumuntur naturaliter, & idcir-
 co si ex dispositione legis vel statu-
 ti vel etiam ex dispositione homi-
 nis debentur Ecclesiæ vel alteri piæ
 causæ, non deducuntur expensæ, ut
 volunt Bart. Bald. Alex. Jafon, &
 Imola apud Capyc. *l. c. n. 8. & 9.*
 4. Quando debentur fructus om-
 nes, sumuntur quidem civiliter;
 quando verò vel conventionem vel
 statuto debetur solum quota pars,
 intelliguntur naturaliter: at Eccle-
 siæ debetur sola decima pars, reli-
 quis novem manentibus apud do-
 minum. Ita Suar. *c. 35. n. 6.* cum
 Bart. Cardin. Panor. Hostiens. So-
 cin. ac alijs relatis à Capyc. *l. c. à n.*
11. 5. Decimæ solvantur in re-
 cognitionem supremi dominij Di-
 vini: atqui certissimum est, ut ait
 Illustriss. D. Schmid *ad cit. art. 6.*
Statut. Bavar. quòd ubique terra-
 rum rustici & coloni, quæ dominis
 suis temporalibus & terrenis in re-
 cognitionem directi dominij præ-

stant, integerrimè nullarum ex-
 pensarum habita ratione solvere
 debeant; ergo etiam supremo do-
 mino, quoniam temporales melio-
 ris conditionis esse non convenit.

Ex dictis consequens est I. con- 533
 formem Juri esse nostræ patriæ
 consuetudinem, vi cujus decima-
 tores non tenentur cum agrorum
 dominis & colonis concurrere ad
 sumptus, qui sæpe non modici
 fiunt in sepes & custodes appostos
 pro defensione segetum contra fe-
 ras: etsi enim *sicuti lucrum, ita*
damnum quoque commune esse o-
portet l. 52. §. 4. ff. pro socio, quia
 tamen decimæ prædiales integrè
 ac sine deductione expensarum
 solvi debent, idcirco nec dicti sum-
 ptus deduci queunt: cum non sit
 ratio, cur potius deducantur, qui
 fiunt in custodiendas fruges, quàm
 illi, qui fiunt in producendas. Illud
 libenter admittimus, quod asserit
 Illustriss. D. Schmid *ad cit. tit. 28.*
Statut. Bavar. art. 6. n. 7. & à nemi-
 ne in dubium vocari posse existi-
 mat, illam frumenti partem, v. g.
 vigesimam, quæ solvitur pro mer-
 cede tritulantibus, detrahe dam-
 esse etiam ex decimis, si istæ fortè
 juxta consuetudinem loci solvan-
 tur in granis jam excussis: cum
 enim, ut infra dicitur *n. 547. &*
seqq. fruges decimales solum de-
 beantur ut crescunt, & in culmis ac
 stramine, colonus per se seclusà
 consuetudine non tenetur grana
 suis sumptibus excutere, & decima-
 torem

torem hoc onere sublevare. Consequens est III. Illicitum esse modum decimandi, quo coloni alicubi novem scamnorum seu porcarum fruges colligunt, & decimum intactum relinquunt demetendum ab ipso decimatore: quia debentur decimæ ex fructibus collectis & sine expensis decimatoris, quas tamen iste hac ratione facere deberet. Posse tamen etiam hinc prævalere consuetudinem, modumque illum licitum reddi, constat ex dictis n. 260. & seqq.

534 Affert. II. Decimæ personales non debentur, nisi deductis expensis. Ita omnes DD. ex c. 28. h. t. ubi dicitur, concessum esse expensas necessarias ex negotiatione deducere. Additurque, cum ipsa (res) venduntur, deducendas esse expensas, & de residuo, quasi de lucro decimas persolvendas. Igitur si mercator in merces comparandas impendit 100. aureos, ac eas postea vendit 150. ex hac summa prius deducit 100. quibus emit, postea portoria ac vectigalia, & impendia itineris, & si fortè his deductis remaneat lucrum 20. aureorum, tenetur ex his duos solvere decimarum nomine. Ratio est: quia personalis decima præcipitur solum solvi de lucro; at lucrum solum est, quod remanet deductis expensis, neque enim lucrum intelligitur, nisi omni damno deducto, ut ait Paul. l. 30. ff. pro socio. Alias rationes addunt Glossa, Hostiens.

Panorm. ac alij in cit. c. 28. apud Suar. c. 33. n. 3. & Monet. c. 6. g. 4. n. 34.

Quæstio verò est, quid nomine impensarum hic intelligatur, utrum nimirum etiam illæ, quæ faciendæ sunt ad sustentandam ipsam personam officialis, advocati, militis, negotiatoris, mercenarij &c. nec non famulorum & familiarum. Distinguendum hic est inter duplices sumptus: aliqui enim non causantur ex ipso officio vel arte, sed per se necessarij sunt, ita ut absque exercitio artis vel lucrative actionis evitari nequeant; aut sunt voluntarij, ut sine illis exerceri negotiatio vel ars possit: alij sunt, quos ipsum exercitium artis vel officij exigit, uti sunt pretia mercium comparatarum, portoria in ijs transvehendis, vectigalia &c. Hos posteriores deduci posse, non illos priores, constans est sententia DD. uti apparet ex ijs, quæ tradunt Suar. cit. c. 33. in fin. Canif. l. c. Monet. l. c. n. 32. Rebuff. g. 11. n. 4. & 6. Ex hæcenus dictis facile eruitur responsio ad ea, quæ primæ assertioni n. 530. opponerentur. Fusè illa rejicit Suar. c. 35. & Em. Gonzal. in c. 7. h. t. n. 8. Mihi non vacat immorari.

Affert. III. Quemadmodum non datur obligatio meliores fructus pro decimis deligendi, ita datur obligatio non seligendi viliores & minores. Ita jam olim statutum fuerat de decimis Levit. 27. non
li.

eligitur nec bonum nec malum: & sequitur praxis Ecclesiæ Christi. Ratio primæ partis est, quia sicut non datur obligatio in pensionibus & tributis, quæ hominibus solvuntur, meliora & optima quæque dandi, ita illa Deo offerre nullibi jubemur. Ratio secundæ partis est: quia decimæ fideliter solvendæ sunt. At quid est fideliter decimas dare? nisi ut nec pejus nec minus aliquando Deo offerat, aut de grano suo, aut de vino suo, aut de fructibus arborum, aut de pecoribus &c. ut inquit S. Ambros. relat. can. 4. 16. 9. 7. Hinc in frugibus decimus quisque manipulus, in foetibus animalium decimum caput, in pomis arborum decimus sextarius, quem fors numeranti aut mensuranti obtulerit, solvendus est. Ex dictis sequitur I. Quod si decimator prudenter dubitet, an fideliter solutæ sint decimæ, jus habeat repetendi numerationem manipulorum, foetuum &c. uti statuitur tit. 28. art. 2. Statut. Bavar. Ein jeder Zehendt Herr ist befugt, ob (wann) er auß red-

lichen Anzeigungen und Vermuthungen / einer Gefahr / Betrugs / oder sonsten zubeforgen / daß ihme der Zehendt nit wäre völig geraicht worden, den Zehendt-Mann in dem Stadel außzuzehenden / und dardurch / ob der Zehendt-Mann gleich Recht erfunden / weder Ross / Wagen / wie durch die Zehendt-Leuth je zu Zeiten will angezogen werden / noch ainig andere Straff nit verworchen. Sequitur II. Quod decimator possit inhibere colonis, ne decimas separant, nisi se vel suo nuntio præsentent, uti tradunt Specul. h. t. ad fin. ubi id probat ex varijs leg. & Covarr. l. 1. var. c. 17. n. 8. v. c. et avd, cum Panor. ac aliorum communi in c. 10. h. t. Si verò alicubi consuetudo viget, ut absente decimatore decimatio vel in horreis fiat, & hic probare possit, se multoties inde læsum, potest ab Ordinario petere, ut talem consuetudinem reddat invalidam, ut benè censet Engel h. t. §. 1. n. 13. eò quod illa tunc sit irrationabilis, quia occasionem peccandi præbet.

CAPUT II.

De Forma Decimarum.

QUÆSTIO I.

An solvendæ sint Decimæ, antequam exigantur?

Ii

SUM-